

Informatiebrochure

Keuze bovenbouw

Havo

Tweede fase

2024-2025

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Profielkeuze en tijdpad	3
3. Schoolexamens en Centraal Schriftelijk Examen	4
4. De vakken in de profielstructuur	4
4.1 Het gemeenschappelijk deel	4
4.2 De profieldelen	5
4.2.1 Natuur & Techniek	5
4.2.2 Natuur & Gezondheid	5
4.2.3 Economie & Maatschappij	6
4.2.4 Cultuur & Maatschappij	6
5. Het profielwerkstuk	7
6. Het Technasium	7
7. Ubbo Business School	7
8. Toelating tot havo 4 vanuit vmbo 4 TL/GL	8
9. Het kiezen van een extra vak	9
10. Nieuwe vakken	9
11. Doorstroom HAVO-Hbo	9

1. Inleiding

In deze brochure zullen we een korte toelichting geven op het keuzeproces in de 3^e klas voor de bovenbouw. Leerlingen kiezen een profiel. Er zijn vier profielen waarmee een leerling zich op een bepaalde studie- of beroepsrichting kan voorbereiden, namelijk:

- Natuur & Techniek (NT)
- Natuur & Gezondheid (NG)
- Economie & Maatschappij (EM)
- Cultuur & Maatschappij (CM)

Binnen ieder profiel is de opbouw hetzelfde. Alle leerlingen volgen een breed pakket algemeen vormende vakken (het gemeenschappelijk deel), daarnaast moeten de leerlingen de profielvakken volgen en binnen het profieldeel een keuze voor profielkeuzevakken maken. Dan is er een vrij deel waarin de leerling één examenvak moet kiezen.

Gemeenschappelijk deel	Een breed pakket van algemeen vormende vakken die alle leerlingen moeten volgen.
Profiel deel	Binnen het profiel is een aantal profielvakken verplicht. Daarnaast zijn er profielkeuzevakken waaruit de leerling een keuze moet maken.
Vrij deel	In het vrije deel kiest de leerling één examenvak.

Naast alle keuze die een leerling hierboven heeft, maakt iedere leerling in havo 5 een profielwerkstuk, dit is een grote opdracht die gezien kan worden als een meesterproef. Daarnaast zullen, ter ondersteuning van het curriculum, ook excursies worden georganiseerd. Verder wordt van de leerling in de bovenbouw, ter voorbereiding van de keuze voor de vervolgopleiding, deelname en initiatief op het gebied van LOB (Loopbaan-oriëntatie) verwacht.

2. Profielkeuze en tijdspad

We besteden als school veel aandacht aan de profielkeuze. De gemaakte keuzes bepalen voor de leerling de mogelijkheden voor vervolgstudies. Het keuzeproces start in klas 3 na de herfstvakantie met een voorlichting aan de leerlingen. Na de voorlichting doorlopen alle leerlingen een vijftal fasen (app.lyceolob.nl) om meer inzicht te verkrijgen in de te kiezen profielen. Aansluitend volgt een vakkencarrousel om alle leerlingen kennis te laten maken met alle nieuwe vakken in de bovenbouw. Na de vakkencarrousel bezoeken examenkandidaten de derde klassen en delen hun ervaringen (Do's & Dont's) op het gebied van het kiezen. Tot slot worden er individuele gesprekken gevoerd met alle leerlingen om tot een eerste keuze te komen. Na het gesprek wordt het profielkeuzeformulier meegegeven naar huis met de opdracht erbij dit thuis te bespreken.

Het profielkeuzeproces moet uiterlijk 31 maart afgerond zijn.

De vakkenpakketten worden na 31 maart door de administratie verwerkt in magister. Na het invoeren ervan gaan de ondersteunende afdelingen met de vakkenpakketten aan de slag. Het stafbureau bepaalt de benodigde formatie (aantal lessen per docent) en de roostermaker maakt een begin met het samenstellen van een nieuw lesrooster voor het nieuwe schooljaar. De keuze voor een vakkenpakket is na 31 maart dan ook definitief.

In de praktijk komt het af en toe voor dat de leerling toch verkeerd gekozen heeft en komt daar pas in klas 4 achter. Het wisselen van vak of profiel is niet vanzelfsprekend en stuit op enkele bezwaren. Een bezwaar kan zijn dat de klas een maximum van 30 leerlingen heeft bereikt of het gekozen vak is niet gebruikelijk bij het profiel met gevolg dat er geen cluster beschikbaar is. Als er geen cluster beschikbaar is dan bestaat de kans dat één of meerdere vakken tegelijkertijd in het lesrooster aangeboden worden. Om ook dit proces in goede banen te leiden is er een procedure opgesteld die terug te lezen is in het vademecum Tweede Fase. Dit document is te vinden op de website van de school.

In de vierde periode wordt er met een zogenaamde 'gedifferentieerde afronding' gewerkt. Dat betekent dat vakken die een leerling gekozen heeft voorbereiden op de bovenbouw en dat vakken die een leerling niet gekozen heeft worden afgerond op eindniveau klas 3.

3. Schoolexamens en Centraal Schriftelijk Examen

In de Tweede Fase bestaat naast het centraal examen een schoolexamen waarmee de leerling al in de vierde klas een start maakt. Voor dit schoolexamen geldt een aantal landelijke, door de overheid opgestelde, voorschriften. De leerlingen die daaraan niet hebben voldaan kunnen niet aan het centraal examen deelnemen.

Schoolexamen SE en centraal examen CE zijn twee gelijkwaardige examenonderdelen. Een aantal vakken kent echter alleen een schoolexamen. Dit zijn maatschappijleer, culturele kunstzinnige vorming, O&O (onderzoek en ontwerpen), Bsm (bewegen, sport en maatschappij), Ondernemen & Ontwerpen (UBS), CKV en LO. Voor maatschappijleer en CKV wordt het schoolexamen al aan het einde van havo 4 afgesloten.

Het gemiddelde van de centrale examens moet 5,5 of meer zijn. Voor de vakken Nederlands, Engels, wiskunde mag max. één vijf als eindcijfer worden gehaald.

4. De vakken in de profielstructuur

4.1 Het gemeenschappelijk deel

In het gemeenschappelijk deel wordt een brede algemene vorming nagestreefd en is voor alle leerlingen hetzelfde. De volgende vakken maken deel uit van het gemeenschappelijk deel: Nederlands, Engels, CKV (culturele kunstzinnige vorming), Maatschappijleer, Godsdienst en levensbeschouwing en Lichamelijke Opvoeding

4.2 De profieldelen

Bij ieder gekozen profiel hoort een profieldeel. Het profieldeel NT, NG en EM kent drie verplichte vakken en daarnaast moet er gekozen worden voor één profielkeuzevak. Deze vakken typeren het profiel en zijn veelal medebepalend voor de kans van slagen in het HBO.

In het profiel CM zijn twee profielvakken verplicht en moeten er nog twee profielkeuzevakken worden gekozen. Een derde verplicht vak is het vak rekenen als Wiskunde A niet gekozen wordt.

4.2.1 Natuur & Techniek

Het profiel Natuur & Techniek is een exact profiel, dat voorbereidt op technische beroepsopleidingen zoals: architectuur, elektrotechniek, autotechniek en IT-specialist.

Verplichte vakken zijn: natuurkunde, scheikunde en wiskunde B. Daarnaast maakt een leerling een keuze uit één van de twee volgende vakken: biologie of O&O (Onderzoek en Ontwerpen).

Vervolgens moet in het vrije deel verder nog één vak gekozen worden uit de vakken economie, aardrijkskunde, Duits, muziek, beeldend, BSM of Frans.

4.2.2 Natuur & Gezondheid

Dit profiel bereidt voor op opleidingen die met gezondheidszorg en milieu te maken hebben. Gedacht kan worden aan de verpleging, laboratoriumwerk, milieukunde, landbouw en paramedische opleidingen tot bijvoorbeeld fysiotherapeut.

Verplichte vakken zijn: biologie, scheikunde en wiskunde A/B. Daarnaast maakt een leerling een keuze uit één van de drie volgende vakken: aardrijkskunde, natuurkunde of O&O (Onderzoek en Ontwerpen).

Vervolgens moet in het vrije deel verder nog één vak gekozen worden uit de vakken aardrijkskunde, natuurkunde, economie, Duits, muziek, beeldend, BSM of Frans.

Let op!

Op sommige scholen is wiskunde B verplicht om het vak natuurkunde te mogen kiezen. Dit komt omdat wiskunde B een goede basis geeft voor het vak natuurkunde. We zien dan ook op het Ubbo Emmius dat leerlingen met wiskunde B hoger scoren op natuurkunde dan leerlingen met wiskunde A. Dit betekent niet dat we de combinatie wiskunde A met natuurkunde willen ontmoedigen, we zijn juist blij met aanmeldingen voor natuurkunde.

Weet dat sommige onderdelen van natuurkunde je wat moeilijker afgaan. Het gaat dan om:

- grotere rekenopdrachten;
- werken met grafieken;
- computermodellen.

Wanneer je in klas 3 een goede werkhouding toont en redelijk scoort op natuurkunde (6,5 tot 7+), dan is de kans groot dat natuurkunde je goed afgaat in klas 4. Gemiddeld gaat je natuurkundecijfer 1,0 punt omlaag van klas 3 naar klas 4. We raden natuurkunde af als voor jou de volgende drie dingen allemaal gelden:

- Je staat lager dan een 6,5;
- Je hebt een slechte werkhouding in de les;
- Je scoort slecht op vragen waar je inzicht voor nodig hebt en niet voor hoeft te leren.

Havo

Op het HBO is natuurkunde + wiskunde B (NT-profiel) verplicht als je opleidingen wilt kiezen zoals voertuigtechniek, bouwkunde, elektrotechniek, werktuigbouwkunde, luchtvaart- en scheepsvaarttechniek.

4.2.3 Economie & Maatschappij

Leerlingen die dit profiel kiezen zullen meestal terechtkomen in banen die iets te maken hebben met economie, arbeid, recht en veiligheid. Gedacht kan worden aan de volgende opleidingen: commercieel medewerker, office management, financial services, personeel en arbeid, marketingmanager en belastingadviseur. Verplichte vakken in Economie en Maatschappij zijn: Economie, Geschiedenis en Wiskunde A. Daarnaast maakt een leerling een keuze uit één van de volgende vakken: aardrijkskunde, Duits, Frans.

Vervolgens moet in het vrije deel verder nog één vak gekozen worden uit de vakken biologie, muziek, beeldend, BSM en Bedrijfseconomie.

Binnen het profiel EM wordt de Ubbo Business School (UBS) aangeboden. De Business School streeft ernaar leerlingen onderzoekgericht onderwijs te bieden door samenwerking tussen vakken en door samenwerking met het bedrijfsleven in en rond Stadskanaal. Dit komt tot uiting bij het nieuwe vak Ondernemen en Ontwerpen (UBS).

Vervolgens moet in het vrije deel verder nog één vak gekozen worden uit de vakken BSM, Bedrijfseconomie of Duits.

4.2.4 Cultuur & Maatschappij

Dit profiel is bedoeld voor leerlingen die belangstelling hebben voor kunst, cultuur, maatschappelijke vakken, taal en rechten. Gedacht kan worden aan de volgende opleidingen: maatschappelijk werker, recreatiebegeleider, hotelschool, reclamefotograaf, uitgever, illustrator, bibliothecaris en recreatiebegeleider.

Verplichte vakken in Cultuur en maatschappij zijn: Duits of Frans, geschiedenis, aardrijkskunde, kunstvak beeldend of kunstvak muziek.

Vervolgens moet in het vrije deel verder nog één vak gekozen worden uit de vakken muziek, beeldend, Wiskunde A of BSM.

5. Het profielwerkstuk

Het profielwerkstuk heeft betrekking op één vak uit het vakkenpakket van de leerling. Het is een groot werkstuk, met een studielast van 80 uur, dat gezien kan worden als een soort van meesterproef. Het profielwerkstuk wordt beoordeeld met een cijfer. Dit cijfer wordt gemiddeld met het cijfer voor CKV en maatschappijleer en vormt dan het combinatiecijfer. Dit combinatiecijfer telt mee voor de slaagregeling.

6. Het Technasium

Ubbo Emmius is één van de vijf scholen in Nederland die in 2005 zijn gestart als technasiumschool. Het technasium is een formule voor beter bèta onderwijs. In het technasium staat het vak onderzoek en ontwerpen O&O centraal. Bij dit vak werkt de leerling gedurende twee dagdelen per week aan een projectopdracht. De opdracht is levensecht en stelt hoge eisen aan de kennis en vaardigheden van de leerling. Samenwerken is één van de werkvormen binnen O&O. Daarom zal een leerling alle lessen O&O moeten volgen en is het vak niet als extra vak te kiezen.

Het vak O&O (profiel NT/NG) kan niet in combinatie met BSM worden gekozen.

7. Ubbo Business School

Leerlingen die zich willen richten op een eigen bedrijf of een vervolgopleiding in die richting willen volgen, kunnen kiezen voor de Ubbo Business School. Nieuw is het vak 'Ondernemen en Ontwerpen'. Eén middag per week wordt er gewerkt aan opdrachten en projecten afkomstig uit het bedrijfsleven. Samenwerken is één van de werkvormen en stelt hoge eisen aan de kennis en vaardigheden van de leerling. Daarom zal een leerling alle lessen 'Ondernemen en Ontwerpen' moeten volgen en is het vak niet als extra vak te kiezen. Ook zullen er excursies voor en door leerlingen worden georganiseerd.

In tegenstelling tot het vak O&O bij de profielen NT/NG kan het vak 'Ondernemen en Ontwerpen' wel in combinatie met BSM gekozen worden.

8. Toelating tot havo 4 vanuit vmbo 4 TL/GL

Een leerling kan vanuit 4VMBO GTL worden toegelaten tot de havo als:

- Een leerling met 8 vakken aan de slaagnorm heeft voldaan voor het vmbo.
- Het gekozen pakket aansluit bij het te kiezen pakket op de havo:
 - o Wiskunde in het vmbo-pakket is een voorwaarde voor het kiezen van wiskunde en daarmee van een EM-, NG- en NT-profiel.
 - o NaSk2 in het vmbo-pakket is een voorwaarde voor het kiezen van scheikunde en daarmee van een NG/NT-profiel.
 - o NaSk1 in het vmbo-pakket is een voorwaarde voor het kiezen van natuurkunde en daarmee van een NT-profiel.

 - o Een intakegesprek maakt deel uit van de toelatingsprocedure. Dit gesprek zal plaatsvinden op de vmbolocatie en zal gevoerd worden door de decaan vmbo, decaan Havo samen met de leerling en ouder(s).
 - o Aan de overstap kan bij sommige vakken een aansluitingsmodule gekoppeld zijn om stof die op het vmbo niet behandeld is bij te werken. Het doorlopen van een dergelijke module kan leiden tot een advies dat wordt meegewogen in het intakegesprek.
 - o Verder wordt aan lesgevende docenten op het vmbo om advies gevraagd. De uitkomst van de adviezen komen bij de intake ter sprake.
- De vmbo-school beijvert zich om de voorbereiding op de overstap zo goed mogelijk te laten verlopen, zowel op inhoudelijk als organisatorisch niveau.
- De vmbo-leerling beijvert zich ervoor om niet meer dan één vijf in de kernvakken Nederlands, Engels en Wiskunde te behalen. De havo kent 3 kernvakken waarin een leerling slecht één 5 als gemiddeld eindcijfer mag halen.

Deze situatie geldt vanaf cursus '22 – '23. Vanaf dat moment geldt er een doorstroomrecht.

9. Het kiezen van een extra vak

Er zijn leerlingen die graag iets meer willen doen dan alleen het verplichte pakket. Voor deze leerlingen bestaat de mogelijkheid om een extra vak te kiezen. Dit extra vak zal niet meegenomen worden bij het maken van het reguliere lesrooster. Aan het begin van het schooljaar zal de decaan samen met de leerling en roostermaker bekijken hoe dit vak in het roosterprogramma is in te passen. Het volgen van een extra vak geldt in principe voor het hele schooljaar.

Concreet betekent dit dat de leerling die een extra vak wil volgen lessen zal missen van andere vakken. Het is aan de leerling om samen met de lesgevende docent goede afspraken te maken. Denk bijvoorbeeld aan afspraken zoals:

- aanwezigheid in de les
- zelfstudie en/of huiswerk maken thuis
- gebruik maken van flexuren om gemiste uren te compenseren
- gebruik maken van de routeplanner om een planning te maken

Voor de betere leerling die bewust voor een extra vak kiest levert dit doorgaans geen problemen op.

De leerling mag in klas 4 een extra vak kiezen als in klas 3 een 7,0 of hoger gemiddeld staat op het eindrapport en voor het vak dat hij als extra vak wil kiezen een voldoende heeft gescoord op het eindrapport.

Na de bevorderingsvergadering aan het einde van het schooljaar zal het extra vak in magister worden verwijderd om daarna in het nieuwe schooljaar weer in het lesrooster opgenomen te worden.

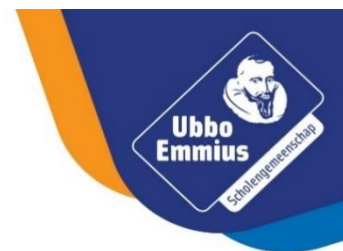
10. Nieuwe vakken

In de Tweede Fase wordt naast een groot aantal bekende vakken een paar nieuwe vakken aangeboden. Het gaat hierbij om de volgende vakken: Culturele kunstzinnige vorming (ckv), Maatschappijleer, Kunstvak beeldend, Kunstvak muziek, Bedrijfseconomie, Onderzoek & ontwerpen (O&O, profiel NT/NG), Bewegen, sport en maatschappij (BSM), Wiskunde B en Ondernemen en Ontwerpen (Ubbo Business school).

Vanaf februari van het derde leerjaar krijgt de leerling informatie over de inhoud van de genoemde vakken, zodat hij of zij een weloverwogen keuze kan maken.

11. Doorstroom HAVO-Hbo

Voor een overzicht van de Hbo-opleidingen en de daarvoor vereiste vakken zie het blauwe boekje. Dit boekje is in elke klas uitgedeeld in de les van Economie.

HAVO 2024-2025

Profielkeuzeformulier

Naam:..... Klas:.....

Gemeenschappelijk deel (verplicht)

Nederlands/Engels/maatschappijleer/lichamelijke opvoeding/ckv/Godsdiens en levensbeschouwing/lob/excursie/profielwerkstuk

Kiezen: Profiel

☐ NT	☐ NG	☐ EM	☐ CM
Profieldeel (verplicht)			
natuurkunde	biologie	economie	geschiedenis
scheikunde	scheikunde	geschiedenis	aardrijkskunde
wiskunde B		wiskunde A	Rekenen voor CM zonder Wiskunde A
	<i>Kiezen uit:</i>		<i>Kiezen uit:</i>
	☐ wiskunde A		☐ Frans
	☐ wiskunde B		☐ Duits

Profieldeel (kiezen)

<i>Kiezen: 1 uit 3:</i>	<i>Kiezen 1 uit 3:</i>	<i>Kiezen 1 uit 3:</i>	Ubbo Business School	<i>Kiezen: 1 C-vak</i>
☐ biologie	☐ natuurkunde	☐ Frans	☐ O&O (UBS)	☐ muziek
☐ O & O	☐ aardrijkskunde	☐ Duits		☐ beeldend
	☐ O & O	☐ aardrijkskunde		

Vrije deel (1 kiezen)

☐ biologie	☐ aardrijkskunde	☐ aardrijkskunde	☐ BSM	☐ Frans
☐ economie	☐ natuurkunde	☐ Frans	☐ Duits	☐ Duits
☐ aardrijkskunde	☐ economie	☐ Duits	☐ Bedrijfseconomie	☐ muziek
☐ Duits	☐ Duits	☐ biologie		☐ beeldend
☐ muziek	☐ muziek	☐ muziek		☐ wiskunde A
☐ beeldend	☐ beeldend	☐ beeldend		☐ BSM
☐ BSM	☐ BSM	☐ BSM		
☐ Frans	☐ Frans	☐ Bedrijfseconomie		

Handtekening ouder / verzorger:

In uitzonderlijke gevallen kan het voorkomen dat de combinatie van door jou gekozen reguliere vakken niet is in te roosteren. Wanneer die situatie zich voordoet, gaan we met jou en je ouders in gesprek.

Extra vak: _____